

Õpetajate ettevalmistus 90 (iseseisvusaeg kuni 40ni)

Õpetajate ettevalmistus Läti Vabariigis 1918-1940

Pedagoogilise ettevalmistusega inimesed jõudsid Lätis õpetajateks ajavahemikus 1920-30. Õpetajad ilma pedagoogilise ettevalmistuseta olid vaimulikud (usuõpetus), agronomid (põllundus ja aiandus) ning käsitöömeistrid (käsitöö).

1934.a hariduskorraldus seadustas õpetajatena vaid Läti kodanikud, mittekodanikud vajasisid eriluba.

Läti iseseisvuse varasel perioodil koolide arv kasvas; kuid ainult 25% õpetajatest olid diplomeeritud.

Pärast Läti iseseisvumist 1918 olid õpetajad tutvunud väliskoolidega ja uuema haridusfilosoofiaga. Nad toetusid peamiselt saksa pedagoogikale, sest teadmised saksa pedagoogikast ja üldistest haridustraditsioonidest olid enam levinud.

1921 a saatis Läti haridusministeerium arvestatava kogumi õpetajaid õppima parimatesse koolidesse Saksamaale, Tšehhi ja Austriasse. Hiljem külastasid läti õpetajad Prantsusmaad, Belgiat, Inglismaad, Rootsit ja osaleseid rahvusvahelistel konverentsidel. Lätit külastasid väljapaistvad Euroopa pedagoogid nagu H.Gaudig ja O.Seining, kes lugesid loenguid ja esitlesid avatud tunde. Õpetajate professionaalsed ühingud olid esindatud konservatiivse Läti Rahvusliku Õpetajate Liidu ja vasakpoolse Läti Õpetajate Liiduga. Regulaarselt ilmus kaheksa perioodilist pedagoogilist väljaannet.

Järk-järgult professionaalsete õpetajate arv kasvas. Kui 1924/25 õppeaastal elemntaarkooli õpetajatest olid diplomeeritud 68% , siis 1938/39 õ.a oli neid juba 94%. Eriti kasvas õpetajate ettevalmistuse tase Latgalis. Kui 1924/25 ainult 30% elementaarkooli õpetajatest omasid diplomit, siis 1938/39 kasvas see number 90%ni. Keskkoolides oli esimestel iseseisvusaastatel diplomeeritud õpetajaid üks kolmandik, iseseisvusaja lõpuks aga 56%.

Kasvas ka naisõpetajate osahulk. 1924/25 moodustasid mehed elemntaarkooli õpetajatest 45%, 1938/39 oli neid 43,7%. Keskkooli õpetajatest 1924/5 oli meesõpetajaid 63% ja 1938/39 vaid 56%.

1920datel oli õpetajate koormus 24 kontakttundi klassiruumis pluss kuus tundi tundide ettevalmistamiseks, seega 30 tundi nädalas, 1932 oli üldkoormus 24 tundi nädalas.

Õpetajad olid avalikkuse teenistuses. Nnde sissetulek olenes kooli asukohast (Riias oli sissetulek suurem), teenistuse pikkusest, hariduse tasemest, ja sõltuvatest liikmetest perekonnas. Pool sissetulekust ja pool perekonna toetusest maksis riik, ja teise poole kohalik omavalitsus. 1930ndate teisel poolel said enamik õpetajaid palga riigilt. Kool kindlustas algkooli õpetajatele tasuta korteri, elektri ja kütte. Ka lisati 20% põhipalgale perekonna toetuseks. 1937 sätestati, et õpetaja korter peab olema kuiv, hele, hügieeniliselt rahuldav ning vähemalt kahetoaline. Juhatajale oli ette nähtud kolmetoaline korter. Iga ruum pidi olema vähemalt 14 ruutmeetrit. Nii linna kui maaõpetajad võisid saada maad oma majapidamise tarbeks.

Õpetajad, kes olid töötanud koolis 25 aastat ja kes olid 55 aastat vanad, võisid lahkuda vanaduspuhkusele 80%ga sissetulekust. Pension katkes, kui õpetaja jätkas tööd. Pärast 65 eluaastat võis töö koolis jätkuda vaid haridusministeeriumi loal. 1927 a oli Läti Õpetajate Kindlustusfondil 5400 liiget. Haiguskindlustuseks maksid liikmed iga kuu 2% sissetulekust. Kindlustusfond toimis kuni 1940 a-ni.

Fondi liikmed ja nende pereliikmed said tasuta meditsiinilise abi ja rohud, ja õpetajad ka rahalist abi haiguse ja raseduse korral.

Õpetajate ettevalmistus. Haridusministeerium kasutas erimeetodeid ületamaks õpetajate puudust. Esiteks püüti õpetajaid ette valmistada mitmesugustel kursustel, ja teiseks kasutada haridusinstituutsoone.

1920 aastal arutles Läti Õpetajate Kongress õpetajate seminaride asutamist kasutades 19 sajandi kogemusi Lätis. Kongressil osalenud lääne delegaadid

soovitasid riigil võtta initsiatiiv organiseerimaks ja toetamaks õpetajate seminare. Haridusministeerium avas nelja-aastased õpetajate seminarid Jelgavas, Berzaines ja Daugavpilsis 1920 a ja Rezeknes 1921. Seminaristide arv nendes kasvas järk-järgult. 1922-1923 lisati mõnede keskkoolide kursusele üheaastased pedagoogilised klassid.

Lisaks olid avatud õpetajate ettevalmistuskursused (instituut). Lätis võeti 1023 kolm vastu Õpetajate instituutide korraldus. Nende eesmärgiks oli õpetajate koolitamine algkoolide ja madalama taseme kutsekoolide jaoks. Õppeaja pikkus nendes institututides oli viis aastat. Harjutuskool oli nõutud osade instituutide juures ja need õpetasid tudengeid praktika osas.

Õpetajate instituudid õpetasid keskkooli õppekava järgi. Õppekavade ja programmide arendus oli haridusmin. kontrolli all.

Pooled üliõpilased olid vabastatud maksust, vaestele üliõpilastele oli stipendium ettenähtud. Instituuti võeti 14-aastaselt peale kuue-aastase algkooli lõpetamist. Institudi lõputunnistus andis õiguse algkoolis õpetada. Lõpetajad võisid astuda kõrgemasse õppeasutusse ilma sisseastumiseksamiteta, kui polnud eritingimusi nõutud.

1923 a Jelgava ja Daugavpilsis Õpetajate Seminarid reorganiseeriti Õpetajate Instituutideks, Rezekne Seminar muudeti instituudiks 1925.

1929 Haridusmin. töötas välja uued eeskirjad Alustanud 1920/30 tood 5-aastaste õpetajate instituutidena, muutusid need nüüd kuue-aastaseks. Õpetajate Instituutide põhikiri koostati 1935. Nende eesmärgiks oli valmistada ette õpetajaid algkoolidele, täienduskoolidele, lasteaedadele ja ka kui erinevate kursuste õpetajateks. Institudi põhikursused pöörasid eritählepanu ainetele mida õpetati algkoolis. Üliõpilasi valmistati ette nii teoreetiliselt kui praktiliselt õpetamaks arenevalt riigilojaalsust ja ka sündsust.

Õpetajad kõrgharidusega, keskkooliõpetaja kvalifikatsiooniga ja vähemalt viie aastase õpetajapraktikaga võisid kandideerida instituudi direktori ametikohale.

1936/ 37. a. hakkasid õpetajate instituudid õpetama uue õppekava alusel. Ainekavasse ilmusid uued õppeained. Põllumajandus, vene keel ja latgali dialekt õppeainetena eemaldati.

1920/21 oli Lätis 2 õpetajate instituuti, 1929/30 oli neid 12 ja 1939/40 neli. Kõige pikema kogemusega olid Jelgava Riiklik Õpetajate Instituut, Daugavpils Riiklik Õpetajate Instituut ja Rezekne Riiklik Õpetajate Instituut. Õpetajate instituutides oli suur arv teistest rahvustest üliõpilasi 1938/39 oli mittelätlast 14% kõigis hariduslikes õppeasutustes.

1937/38 lõpetasid õpetajate instituudid 3823 üliõpilast, neist enamik naisi.

Läti Ülikooli teaduskonnad, Inglise keele Instituut, Prantsuse Instituut, Läti Rahvaülikooli Kehalise kasvatuse Instituut valmistasid ette õpetajaid keskkoolidele.

Riia Õpetajate Instituut 1922-1938.

Riia Õpetajate Instituut 5-aastase õppeajaga avati 1922 a juulis, kui Berzaine Õpetajate Instituut suleti. Esimeseks rektoriks oli prof. Ludis Berzins (1870-1965). Kalli eelarvega instituuti finantseerisid nii Haridusministeerium kui Riia Linnavalitsus. Tugevdati praktilist haridust, loodi kooliaiad, ehitati kasvuhooned ja taimelavad, sisustati töökojad.

Haridusministeerium arvestas õpetajaid, kes arendasid end oma tööalal olles võimelised looma samasugust atmosfääri koolis tulevikus mis oli ülitähtis väljund riigi loomisel.

Õpetajate Instituudi õppekava sisaldas keeli, matemaatikat, füüsikat, keemiat, loodusteadust, laulmist, klaveri-, viiuli ja teiste muusikainstrumentide õpetust, joonistamist, sporti, ajalugu, geograafiat, psühholoogiat, pedagoogikat, didaktikat, loogikat, pedagoogika ajalugu, koolihügieeni, koolijuhtimist ja praktilist tööd koolis. Instituudis tegutses eksperimentaalalgkool, kus üliõpilased jälgisid õpetajate näidistunde ja võisid ise õpetamist praktiseerida. Instituut kasutas ka linna algkoole pedagoogika praktika läbiviimiseks.

Üldse lõpetas Riia Õpetajate Instituudi 15 lendu 1001 lõpetajaga.

Jelgava Riiklik Õpetajate Instituut 1923-1940.

Direktoriks oli Eduards Petersons (1882-1958) tuntud Läti ühiskonnategelane, populaarne pedagoog, didaktika spetsialist ja esimene pedagoogikadoktor. Instituudi ülesanne oli kasvatada tulevasi õpetajaid Läti rahvuslikus vaimus, sisendada neisse kodumaaarmastust, maaarmastustarvesse võttes

Eritähelepanu pöörati tulevaste õpetajate tööle koolis. Kaks aastat üliõpilased vaatlesid tunde koolis. Viimasel aastal nad koostasid tunniplaane ja õpetasid ise. Kõik kursusekaaslased, aineõpetaja, instituudi direktor ja inspektor vaatlesid ja analüüsisid tunde.

Üliõpilaste isetegevuslik kunstiline aktiivsus oli laialt arendatud. Sisseastumisel kontrolliti tudengite muusikalist kuulmist. Instituudis õppimise aja jooksul nad õppisid mängima klaverit ja teisi instrumente ja juhtima ja dirigeerima koori. See andis lõpetajatele võimalused olla mitte ainult võimekas õpetaja vaid ka ühiskonna kultuurilooja.

Daugavpils Riiklik Õpetajate Instituut 1923-1940

See baseerub Daugavpils Õpetajate Seminaril. Direktoriks oli väljapaistev Latgali ühiskonnategelane, ajaloolane ja pedagoog Valerija Seile (1891-1970). Oma arvukate reiside tõttu oli ta hästi kursis välismaiste haridussüsteemidega. Seile oli veendunud, et õpetajate instituudid on kõige kasulikumad haridusinstituutsioonid. Isegi, kui lõpetaja ei tööta koolis, teamised ja omandatud kogemused ning pedagoogilise praktika kogemused on arvestatavalt kasulikud igale kodanikule, sest 90% kõigist inimestest on õpetajad oma perekondades. Instituudi juures oli 6-klassiline algkool kui praktikabaas ja 1928-32 ka lasteaed. Tudengid alustasid praktilist õpetamist neljandal õppeaastal. Instituudis oli hästi väljaarendatud pedagoogilise praktika süsteem, mis püüdis sisendada tudengitele julgust tunnistama oma vigu ja kriitiliselt hindama neid teistel ilma solvamata teise isiksust. Tulevased

õpetajad pidid olema võimelised valmistama õppevahendeid, oskama pildistada ja tegema muid töid. Asjaarmastajalikku kunstitegevust arendati laialt. Õpetajate üleproduktioon 30-ndate esimesel poolel sundis õpetajate institute kärpima ja ähvardas 1936 a ka seda kooli. Tänu direktor Seilele jätkas instituut tööd kuni 1940 aastani.

Rezekne Riiklik Õpetajate Instituut 1925-1940

Selle asutuse direktorid olid peamiselt katoliku preestrid. Märkimisväärne direktor oli polüglott ja Latgali ärkamistegelane Nikodems Rancans (1870-1933) Loobunud armeeohvitseri karjäärist, lõpetas ta katoliku vaimuliku seminari ja seejärel Peterburi Akadeemia, temast sai preester ja ta pühendas oma elu noorte harimisele Rancans püüdis alati olla noorte keskel, aitas rahaliselt vaeseid õppureid, ja rõhutas arusaamist, omandamist, teoreetilise vormi andmist mitte ainult teadmiste õppimisele koolis vaid ka olema valmis julguseks kultuurielu ja aktiivsuse kohalikeks huvideks. Ta uskus, et õige kultuur areneb ainult mõistuse ja südame koostöös. Ta toetas alati väljapaistvate muusikaõpetajate Julijs Rozitise ja Vilis Skrinda õpilaste püüdlusi, kes töötasid instituudis ja õpetasid klaverimängu ja viiulimängu. Kui Rancans suri, ütles muusikaõpetaja Rozitis emotsionaalselt oma õpilastele: „Teil pole aimu, millise suurmehe te olete kaotanud“.

Cesis Riiklik Õpetajate Instituut 1938-1940

Riia Õpetajate Instituut suleti 1.augustil 1939 haridusministeeriumi korraldusel. Selle asemel avati Berzaines Cesise Õpetajate instituut. Direktoriks määrati Karlis Opmanis (1892-1951). Paljud Riia instituudi üliõpilased jätkasid oma õpinguid siin. Nimetatud kooli lõpetas ainult kaks lendu.

Riiklik Pedagoogika Keskinstituut 1925-1930

Tuginedes sakslaste õpetaja-väljaõppe kogemustele tegi Läti Õpetajate Liit ettepaneku asutada kaheaastane pedagoogika instituut, mis võtaks vastu üliõpilasi

täieliku gümnaasiumi hariduse baasil. 6.juulil 1925. avati Riiklik Pedagoogika Keskinstituut Jelgavas. Direktoriks sai Gederts Odins (1877-1937)

1926.a oli instituudis viis osakonda – humanitaar, matemaatika, kodumajandus koos käsitööga, loodusteaduste ja kehalise kasvatuse osakond. Instituut oli pädev organiseerima õpetajate kvalifikatsioonitõstmise kursusi.

Instituudil oli oma harjutuskool. Instituudi juhtkond tahtis luua katsekooli kus võiks proovida ja rakendada uusi aktiivõppe ja teisi õpetamise meetodeid. Haridusminister, sotsiaaldemokraat Janis Rainis toetas seda initsiatiivi.

Instituudi lõpetaja sai diplomi, mis andis õiguse rakendada teda algkooli õpetajana ja täienduskooli õpetajana, aga ka gümnaasiumi kodunduse, käsitöö ja kehalise kasvatuse õpetajana.

1928 tuli haridusministriks konservatiivselt mõtlev A.Tentelis. Instituudile heideti ette vasakpoolsust ja see suleti.

Õpetajakoolitus Läti Ülikoolis.

Õpetajakoolitus algas Läti Ülikoolis 1919 a sügisel kaheaastase kursusena Filoloogia ja filosoofia teaduskonna pedagoogika osakonnas. Vastu võeti nii õpetajate insituutide ja semaride lõpetanuid kui ka õpetamise kogemustega õpetajaid.

Kaheaastased pedkursused olid kõneaineks ülikooli esimestel aastatel. Oli hästi põhjendatud arvamus, et pole võimalik koolitada kvalifitseeritud õpetajaid nii lühikese ajaga. Seega keheaastaste kursuste kõrval avati nelja-aastased kursused. Nelja-aastastele pääsesid otse gümnaasiumi ettevalmistusega tudengid, õpetajate instituutide ja seminaride kasvandikud pidid sooritama ladina keele ja ühe kassaegse keele eksami. 4-aastase kursuse asutamisega 2-aastased pedagoogilised kursused järk-järgult suleti. See protsess lõppes 1924/25.õa. Pedagoogika osakonna lõpetajad said nii keskkooli aineõpetaja kui ka pedagoogilise teooria alase ettevalmistuse. Kohustuslike teoreetiliste ainete kõrval (loogika, epistemoloogia, pedagoogika ajalugu, pedagoogiline psühholoogia jms) tulevased õpetajad õppisid

õpetamise meetodeid, tunni ülesehitust, tunni vaatlusi. Olles saanud täieliku ettevalmistuse, pidi lõpetanu nüüd kaks aastat töötama koolis õpetaja assistendina.

Teiste hariduslike kõrgemate asutuste lõputunnistus andis samuti õiguse töötada õpetajana. 1926 teatas haridusminister, et järgnevad pedagoogilised ained on keskkooliõpetajaks pürgijal kohustuslikud: loogika ja epistemoloogia, pedagoogika ja pedagoogika ajalugu, pedagoogiline psühholoogia, individuaalne õpetamise metoodika.

Läti ülikooli Pedagoogika osakonna tudengite arv kõikus 200 tudengist kui oli kaheaastane programm kuni 40-60 tudengini 1930. Tudengite arvu vähenemise peamine põhjus oli õpetaja töö tasustamine. Naistudengite arv suurenes.

Praktilise pedagoogika Instituut 1930-40

19.sajandil Janis Cimze soovitas oma lõpetajatele tungivalt õppida edasi. Õpetaja pidi end täiendama nii teamiste kui metoodika alal kuid see kõik oli keeruline. Eriti keeruline oli pedagoogika teaduse pool Läti Rahvuslik Õpetajate Liit asutas 1930a Riias Praktilise Pedagoogika instituudi. Instituudil oli kolm osakonda:

Õpilaste psühholoogia, hariduslikud ja kasvatuslikud väljaanded ja õpetamismeetodid ja ideed. Instituut koopereerus Läti ülikooli töötajatega tegi ära suure töö pedagoogiliste ideede ja ped. praktika parandamisel, arendamisel, juurutamisel ja tutvustamisel. Instituudil oli mitmeid publikatsioone, sealhulgas näiteks Kool ja õpetaja uuenduslikus Lätis.

Õpetajate ettevalmistus Leedu vabariigis

Leedu iseseisvudes õpetajate arv suurenes, kuid enamus oli madala kvalifikatsiooniga. Hariduse ülesanne oli vajadused kvalifitseeritud õpetajate osas.. Need pidid olema isikud, kellel oli kõrge rahvuslik eneseteadvus ja kõrge moraal. Ettepanekud õpetajate selekteerimise ja ettevalmistamise osas visandas J. Vabalas-Gudaitis, kes taaselustas J. Sliupas'e (1861-1944) 19.sajandi lõpul formuleeritud

ideed, et õpetajad peavad saama kõrghariduse. Vabalas-Gudaitis (1881-1955) soovitas kolme astet õpetajate koolitamise protsessis: otsida õpilaste hulgast pedagoogilise kutsumusega õpilasi, nende selekteerimist õpetajate ettevalmistamise institutsioonidesse, ja lõpuks, õpetus ning pedagoogiline praktika.

Esimene aste :tuli kehtestada gümnaasiumi viimasel aastal pedagoogika õppeaine.

Õppeaine sisu pidi sisaldama füüsilise ja vaimse kultuuri aluseid, eugeenika elemente, perekonnakasvatus ja pedagoogilist interaktsiooni. See sisaldas ka mõningast pedagoogilist praktikat madalamates klassides.

Teine aste seondus kõrgharidusega. Kandideerijate sobivust kinnitasid nende oskused suhelda korralikult. Akadeemiliste ainete õpe ja metodoloogia oli organiseeritud nii, et tulevased õpetajad oleksid võimelised äratama huvi oma õpilastes teaduslike teadmiste vastu. Veel enam, tudengitelt nõuti mõistmist, et õpetamine....

Kolmas aste oli kaheaastane praktikum.

Väljapaistev pedagoog J.Laužikas (1905-1980) formuleeris õpetaja kandidaatide selekteerimise jakoolituse kriteeriumid. Ta nõudis õpetajatelt aktiivsust, optimismi, head suhtlemist õpilastega

Iseseisvuse esimeste aastate jooksul oli õpetajate ettevalmistamiseks ja professionaalseks arenguks enam vastuvõetavaks vormiks kursused, kuna Leedus oli eriti puudus õpetajatest. Õpetajate kursustega alustati 1919. Kõrgemad ja mittekohustuslikud kursused treenisid õpetajaid individuaalsetes akadeemilistes ainetes, ja madalama taseme kursused mis olid mõeldud nendele, kes ei olnud õppinud õpetajaks ja kel polnud noorõpetaja kvalifikatsiooni. Neid kutsuti kvalifikatsiooniga õpetajate assistentideks. Kõrgema taseme kursused avati

Kaunases 1919. Need kursused näitasid, et osavõtjad olid küllalt nõrgalt õpetamiseks ette valmistatud.

Iseseisvuse esimestel aastatel mängisid tähtsat osa madalamad, niinimetatud suvekursused, et varustada osavõtjaid olulisemate alusteadmiste ja pedagoogiliste teadmistega. Õpetatavateks aineteks olid leedu keel, õpetamise metodoloogia, pedagoogiline psühholoogia, loodusteadus ja muusika. Koolipraktika kuulus ka sinna sisse. Neid kursusi organiseerisid õpetajate seminarid.

Algkooli reform muutis algkooli õpetajate kvaliteeti. Perioodil 1919-1922 õpetajate seminarides rakendati kolm tundi pedagoogilist psühholoogiat ja kolm tundi praktilist õpetamist esimesel ja neljandal õppeaastal. 1927 on haridusministeeriumi aruandes: teisel õppeaasta kolm tundi psühholoogiat ja 3 pedagoogikat ning 4dal õppeaastal kaks pedagoogika ajalugu ja 5 koolipraktikat. Hilisemate aastate õppekava oli suunatud erilise tähelepanuga õpetajate silmaringi laiendamisele, nende teadmiste suurendamisele õpilastest, haridusmeetodite valikuvõimalustele.

Jätkusid süstemaatilised diskussioonid aälgkooliõpetajate väljalake taseme üle. Järkjärgult sai selgeks, et reformide läbiviimiseks et seminari tüüpi õpetajate ettevalmistamine, mis oli orienteeritud praktilisele aktiivsusele, ei vasta nõuetele.

Haridusministeerium asutas õpetajate seminarid 1919 Mariampolis, 1919 Panevezises, 1920 Sauliais, 1923 Taurages ja Kaunases 1918 eraseminari „Saule“, 1923 Kedainiais, Leedu tütarlaste seminari Kaunase Kultuuriühingu juurde 1921. Kuid need seminarid ei rahuldanud kasvavat koolide ja õpilaste arvu. Lisaks, mitte kõik algkooliõpetajad ei olnud piisavalt kvalifitseeritud.

Iseseisvuse teise kümnendi lõpus püüti rakendada 6-aastast algkooli ja reformida õpetajate ettevalmistust. 1936 seadustati Algkoolide Seadusega kaheastmeline algkool 4+2 (maakohtades jäid 4-klassilised koolid püsima)

Lisaks reformiti õpetajate ettevalmistus. 1933.aastast ei võetud enam tudengeid õpetajate seminaridesse ja 1936 lõpetasid õpetajate seminarid viimased

lennud. Vāljapaistvad leedu haridustegelased ja teadlased (nagu V. Soblys, J. Laužikas) pōōrasid ūhiskonna tāhelepanu asjaolule, et Leedus on tulnud aeg anda algkooliōpetajatele kōrgem haridus.

Haridusministeerium avas 15. septembril 1935 Rahvusliku Pedagoogikainstituudi Klaipedas. Plaanikohaselt pidi selle instituudi lõpetama igal aastal 170-180 õpetajat. Esimeseks Instituudi direktoriks oli Vytautas Soblys, kes oli lõpetanud Sorbonne ülikooli, kes oli filosoof ja psühholoog ja omas ka rahvusvahelise töö kogemusi.

Õppekava vaadati igal aastal uuesti läbi. Perioodil 1935-37 oli töhelepanu koondatud spetsialistile ja õpetaja pedagoogilis-psühholoogilisele väljaõppele., nii hästi ka ainete õpetamisele, mis tugevdasid õpetaja rahvustunnet, enesemääratlust ja kodanikukohust.

Õppeainetest õpetati leedu keelt ja kirjandust, leedu folkloori, leedu õigust, Klaipeda rediooni õigust, psühholoogiat, folosoofiat, sotsioloogiat, võõrkeeli, matemaatikat, loodusteadust, joonistamist, käsitööd, põllumajanduse aluseid, kehalist kasvatust. pedagoogikat ja pedagoogika ajalugu, metodoloogiat, koolihügieeni, kooli ja administratsiooni seadust, muusikat ja laulmist,

1937. a. veebruarist kuni 1939 juunini oli täiendatud ja parandatud õppekava rakendunud. Lisatud olid Klaipeda regioonile iseloomulikud uued ained, nagu Klaipeda dialekt, ajalugu ja geograafia nagu ka eriainete metodoloogia.

1937, oli Klaipeda koolides kehtestati viies lisa....

1938 täiendas instituut uuesti õppekava ja lisis didaktika, vokaaltehnika, aianduse, turuaianduse, mesinduse, vähemusrahvaste keeled, vähemusrahvaste ajaloo.

Kui saksa väed okupeerisid Klaipeda regiooni 22 märtsil 1939 õppetöö katkes ja Instituut viidi üle Panevežisse ja hiljem Vilniusse. Klaipeda Rahvusliku Pedagoogikainstituudi lõpetas perioodil 1937-39 240 kvalifitseeritud algkooliõpetajat. Enamik instituudi õppejõududest olid oma eriala väljapaistvad spetsialistid. Kirjandusteadlane Kuzmickis, muusikateadlane J. Gaubas, ja teised olid

uuemate pedagoogiliste ideede aktiivsed propageerijad ning suurepäraseid metodoloogiat ja erimetoodikate spetsialistid, kes valmistasid oma õpilasi süsteemselt vastutustundlikeks õpetajateks. Instituut oli tasemel võrreldav teiste Lääne Euroopa vastavate instituutidega ja esitas algkooliõpetajate kõrged professionaalsed nõuded.

Õpetajate ettevalmistamine Eestis iseseisvusperioodil.

Keeruliste poliitiliste olude tõttu oli Eestis õpetajate ettevalmistamine täielikult katkenud. 1918. aasta kevadtalvel ja sügisel ei töötanud Eestis mitte ühtegi pedagoogilist õppeasutust. Et algas üleminek üldisele kohustuslikule 6-klassilisele algharidusele, uute keskkoolide avamine, õpetajaid oli I maailmasõjas hukkunud, paljud teistest rahvustest õpetajad Eestist lahkunud või keeleoskamatusel tõttu ei sobinud töötama eesti rahvuskoolis, vajati hulgaliselt nii alg- kui ka keskkooliõpetajaid. Üleminek uuele koolisüsteemile nõudis ka juba töötavate pedagoogide didaktilis-metoodiliste oskuste täiendamist. Eelpool mainitu tingis õpetajate ettevalmistamise kiirmeetodil. Kõikjal üle maa korraldati alates 1919. aastast algkooliõpetajate kursusi, Tartu Ülikooli juures aga keskkooliõpetajate asetäitjate kursusi. Pedagoogide väljaõpetamine kursustel kestis 1920. aastate teise pooleni.

Lisaks tsaariajast tegutsenud kahele seminarile (Tartu Õpetajate Seminar ja Rakvere Õpetajate Seminar) avati veel kolm: 1919. aastal Tallinna Õpetajate Seminar ning 1921. aastal Võru Õpetajate Seminar ja Läänemaa Õpetajate Seminar.

Õpetajate seminarid töötasid Riigikogu poolt 16. oktoobril 1923. aastal vastu võetud seaduse alusel, mille kohaselt oli seminar algkooliõpetajaid ettevalmistav keskkool. Seminari võis astuda pärast 6-klassilise algkooli lõpetamist. Õppeaeg kestis kuus aastat, olles ühe aasta võrra pikem kui avalikes keskkoolides. Õppemaksu

seminarides ei olnud ja lõpetanul oli õigus astuda ülikooli. Nii olid seminarid lülitatud ühtluskooli süsteemi ja nende lõpetajaid ei püütud kinnistada algkooliõpetaja sotsiaalses seisundis, nagu see oli tsaariajal. Eesti riigi poliitika lihtsustas edasipüüdliku algkooliõpetaja pääsu kõrgharitlaskonna hulka ja väärtustas algkooliõpetaja kutset.

Õpilaste vastuvõtt seminari toimus õppida soovijate suure arvu tõttu katsete ja isegi intelligentsustestiga.

Seminari kahes esimeses klassis töötati gümnaasiumi alama astme õppekava alusel, III, IV, V, VI klassis jätkati üldhariduse andmist, kuid järk-järgult lisandusid juba ka ained, mis olid seotud tulevase elukutsega, pakkudes õpetajatööks vajalikke oskusi, kusjuures viimases klassis pandi tublisti rõhku õppepraktikale.

Seminari tunniplaanis seisis sellised ained nagu pedagoogika, pedagoogika ajalugu, didaktika, hingeteadus, mõtteteaduse algkursus koos loogika ja eetikaga, üldine ja koolitervishoid, karskusõpetus, emakeel, matemaatika, loodusteadus, maateadus, kosmograafia, ajalugu, kodaniku- ja majandusteadus, kaks võõrkeelt (saksa ja inglise), käsitöö, võimlemine, majapidamine (tütarlastele), aiatöö ning algkooli õppeainete metoodikad.

Rohkem kui üldhariduslikus rõhutati gümnaasiumis seminaride õppeplaanis kunstilist kasvatust: muusikat, laulmist ja joonistamist. Fakultatiivselt või valikainena õpetati ka näitekunsti, sest kooliõpetaja oli maal kultuurilise tegevuse juht ja edendaja, sealhulgas traditsiooniline koorijuht ja näidendite lavastaja. Muusikaõpetuses taotleti orkestrimängu ja dirigeerimise oskust. Õppeplaan võimaldas õppetöö individualiseerimist lääne reformpedagoogika töökooli ideede eeskujudel. Klassiti õppimise-õpetamise asemel ühendati erinevates klassides õppivaid õpilasi tööühmadesks õppeainetes, millede vastu nad eriti huvi tundsid.

Oluline koht seminari õppeplaanis oli õppepraktikal, mis toimus seminari algkoolis ehk harjutuskoolis. Seminaristid viibisid pidevalt harjutuskooli õpilaste hulgas. Tulevane õpetaja pidi alustama tundide kuulamisega ja lõpetama hindetundide andmisega. Praktika ülesannete hulka kuulus õpilaste tundmaõppimine, klassijuhataja tööst osavõtmine, korrapidamine vahetunnis, abistamine õpilaste eine korraldamisel, nõrgemate õpilaste järeleaitamine, kooli raamatukogu töö tundmaõppimine, tunniks vajaminevate meetodiliste vahendite valmistamine. Seminaride harjutuskoolid olid ühed prestiižemad algkoolid.

Õpetajate seminarides arenes välja laialdane ja mitmekülgne klassiväline harrastustegevus. Anti välja ilukirjandusliku sisuga käsikirjalisi ajakirju, korraldati mitmesugustel teemadel ettekandekoosolekuid, töötasid aineringid (pedagoogika, kunst, sport). Erilist tähelepanu osutati näidendite lavastamisele, kooride ja orkestri tegevusele, kaasa arvatud kontsertide korraldamine. Elamusrikkad olid seminaristide kohtumised silmapaistvate kirjanike, kunstnike ja muusikutega. Seesugune omaalgatusele rajatud harrastustegevus arendas seminaristidele tulevases töös vajalikke organiseerimisvõimeid ja andis kogemusi. Pärast õpetajate seminari lõpetamist tuli sooritada aastane tööpraktika õpetajakandidaadina.

Õpetajate seminarid ei saanud sellisel kujul kuigi kaua töötada. 1925. aastal alustati õpetajate kutsehariduse reformimist, mille tulemusena asuti seminare järk-järgult sulgema.

Kritiseerijate arvates ei vastanud seminar aja nõuetele. Arvustati, et 14–15-aastaselt, kui seminari õppima asuti, ei suuda noor inimene veel teadlikult elukutset valida. Väideti, et seminar ei anna gümnaasiumiga võrdset haridust ega valmista õpetajakutseks piisavalt ette. Kuna õppimine õpetajate seminarides oli tasuta, esitati põhiargumendina seisukoht, et seminarid on riigile ülalpidamiseks kallid õppeasutused.

Eestis tegutsenud viie õpetajate seminari asemele asutati kaks gümnaasiumil baseeruvat pedagoogiumi. Kuni 1935. aastani tegutsesid pedagoogiumide juures veel seminariharud, et endiste seminaride õpilased saaksid õpingud lõpule viia. Õppeaeg pedagoogiumis kestis kaks aastat. Gümnaasiumide lõpetanuid võeti vastu katsete alusel. Erinevalt seminaridest, kus õppetöö põhivormiks oli klassitunni süsteem, püüti pedagoogiumides kasutada kõrgkoolide õppetöö vorme. Õppemeetod oli põhiliselt loenguline, välja arvatud oskusained ja keeled. Teoreetiliste ainete eksameid asendasid kevadeti toimuvad kollokviumid.

Tähtis koht oli pedagoogilisel praktikal ka pedagoogiumides. Lisaks tundide vaatlemisele ja andmisele tuli sooritada praktika klassijuhatamises ja raamatukogutöös, tutvuda korrapidamisega, kooli köögi ja mõne õpilasringi tegevusega.

Üsna pea pärast pedagoogiumide asutamist sai selgeks, et needki ei suuda täita neile pandud lootusi. Lühikese õppeaja tõttu ei suutnud pedagoogium anda õpilastele küllaldast ülevaadet algkoolikursuse õppeainetest. Tõdeti, et algkooliõpetajaid tuleks siiski ette valmistada pikema aja jooksul, mis aitaks paremini kaasa metoodilisele ettevalmistusele, muusikaliste võimete arendamisele ja isiksuse väljakujunemisele.

1937. aastal taastati Tallinna ja Tartu õpetajate seminarid. Samal aastal vastuvõetud õpetajate seminaride seaduse põhjal oli seminar riigi poolt ülalpeetav kõrgema astme kutsekool, mille kursus kestis neli aastat (10.–13. õppeaastani). Õpetajate seminari võeti vastu progümnaasiumi ja reaalkooli või keskkoolile vastava kutsekooli lõpetanuid sisseastumiseksamite põhjal. Õpe oli tasuline (40 krooni õppeaastas), vaesemaid õpilasi võis õppemaksust vabastada, samuti võis õpilastele määrata stipendiume või abirahasid. Seminari lõpetajad omandasid gümnaasiumi lõpetajatega võrdsed õigused. Esialgu jäid töötama ka pedagoogiumid, sest uued

seminarid ei andnud veel lõpetanuid. Algkooliõpetajate ettevalmistamises oli astutud samm edasi, sest seminar ei põhinenud enam algkoolil, vaid juba keskkoolil.

Keskkoolide ja gümnaasiumide õpetajaid valmistati ette Tartu Ülikooli Didaktilis-Metoodilises Seminaris. Seminari pääsemiseks olid peale selle, et kõik ained tavalises stuudiumis olid sooritatud, vajalikud veel eeleksamid loogikas, psühholoogias, pedagoogilises psühholoogias, pedagoogika ajaloos koos eesti kooli ajalooga ja koolitervishoius. Eelpool mainitule lisaks tuli Didaktilis-Metoodilisesse Seminari pürgijal läbida veel pedagoogiline proseminar ning sooritada kollokvium didaktikas ja kasvatusõpetuses. Seminari õppekavasse kuulusid eesti keel, uued ja vanad keeled, ajalugu ja kodanikuteadus, filosoofia, pedagoogika, matemaatika, kosmograafia, füüsika, loodusteadused, keemia, maateadus, usuõpetus, kaubanduslikud ained ja kehakasvatus. Didaktilis-Metoodilise Seminari üheaastase õppeaja vältel käsitleti ainemetoodika põhiküsimusi, hospiteeriti koolitunde, anti proovitunde ja viidi läbi nende arutelu. Kõrgema pedagoogilise hariduse omandamiseks tuli sooritada kutseksamid.

Õpetajakutseks ettevalmistamise riikliku süsteemi rajamine ja kaasaja tasemel väljaarendamine lõi eeldused hea kutseoskusega õpetajate koolitamiseks.